

## **Справа «Мерфі проти Ірландії» (Murphy v. Ireland)**

У рішенні, ухваленому 10 липня 2003 року у справі *«Мерфі проти Ірландії»*, Суд постановив, що:

- не було порушення ст. 10 Конвенції.

### **Обставини справи**

П. Рой Мерфі є громадянином Ірландії, народився 1949 року в м. Дубліні. Він є пастором у Ірландському релігійному центрі, котрий є християнським пасторським об'єднанням біблійного віровчення.

На початку 1995 року Ірландський релігійний центр звернувся до місцевого недержавного радіо із замовленням на розміщення в ефірі рекламного оголошення про те, що у приміщенні Центру відбуватиметься демонстрація відеофільму, в якому відображатимуться «історичні факти про Христа» й «докази його воскресіння».

У березні 1995 року Незалежна комісія з радіо і телебачення (надалі – НКРТ) припинила трансляцію згаданого рекламного оголошення, застосувавши ч. 3 ст. 10 Закону про радіо і телебачення 1988 року, відповідно до якої «забороняється трансляція реклами, котра може викликати релігійні чи політичні заворушення або стосується трудових спорів». Проте це не перешкодило оприлюдненню згаданої реклами через систему супутникового телебачення.

Заявник порушив процедуру перегляду згаданого закону, стверджуючи, що або положення, котре міститься у ст. 10 Закону, є неконституційним, або НКРТ неправильно витлумачила його.

У рішенні, ухваленому 25 квітня 1997 року, Верховний суд визнав, що НКРТ не порушила Закон про радіо і телебачення, застосувавши його відповідну статтю до обставин справи заявника. Проте у рішенні Верховного суду також вказувалося на те, що у справі йшлося про застосування ст. 40 Конституції, котра передбачає право на повідомлення інформації, оскільки метою радіотрансляції рекламного оголошення, наданого Ірландським релігійним центром, було повідомлення певної інформації. Далі у рішенні зазначалося, що ст. 10 Закону про радіо і телебачення містить розумне обмеження на право повідомляти інформацію, а обставини відповідної справи підтверджували, що існували вагомі причини для застосування заборони на трансляцію реклами з метою забезпечення інтересів громадськості.

Рішенням Верховного суду від 28 травня 1998 року апеляцію заявника було відхилено.

### **Зміст рішення Суду**

Заявник стверджував, що заборона на трансляцію його рекламного оголошення порушувала вимоги ст. 9 Конвенції (свобода віросповідання) і ст. 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Суд дійшов висновку, що засаднича проблема полягала у відсутності в заявника права на трансляцію рекламного оголошення. Ця проблема стосувалася не так свободи віросповідання, як радше регулювання способів вираження поглядів. Тому до цієї справи слід було застосувати ст. 10 Конвенції.

Заборона на трансляцію, застосування котрої оскаржував заявник, була передбачена законом і відповідала певним цілям, передбаченим у ч. 2 ст. 10 Конвенції, а саме: меті забезпечення громадського порядку та безпеки, а також захисту прав і свобод інших осіб.

З тим щоб вирішити питання про те, чи дана заборона була необхідною у демократичному суспільстві, Суд повинен був визначити, чи національні органи, котрі розглядали справу заявника, навели належні й достатні мотиви для своїх рішень про заборону трансляції.

Головним аргументом Уряду була вказівка на релігійну вразливість ірландського суспільства. Хоча й ст. 10 Конвенції не містить положення, відповідно до якого особа мала

би бути захищена від впливу тих релігійних поглядів чи переконань, котрі вона не поділяє, Суд зазначив, що навіть необразливі, на перший погляд, висловлювання можуть, за певних обставин, стати образливими. Представник Уряду та національні суди акцентували увагу на особливій вразливості населення Ірландії до питання трансляції релігійної реклами, а також вказували на те, що у Північній Ірландії саме релігія є роз'єднуючим фактором («яблуком роздору»). Суд зазначив, що норму закону, у якій встановлювалась заборона на трансляцію релігійних оголошень, було встановлено з урахуванням згаданих обставин. За винятком оголошень у аудіовізуальних ЗМІ, висловлювання заявником своїх релігійних переконань не було обмежено жодним іншим чином. Заявнику, так само як і іншим громадянам, належало право брати участь у телерадіопередачах, присвячених релігійним питанням, а також право на трансляцію церковних відправ, котрі він проводив. Реклама у теле- чи радіоефірі має, вочевидь, вузькі конкретні цілі, а той факт, що така реклама є платною, призвів би до незбалансованого її використання, оскільки, з огляду на необхідність дістати дозвіл на трансляцію, цим правом передусім скористалися би ті релігійні групи, які володіють більшими фінансами. На думку Суду, вищенаведені міркування були цілком належними підставами для встановлення заборони на трансляцію релігійної реклами.

Стосовно питання про те, чи вказані підстави були достатніми, Суд визнав переконливим аргумент Уряду, що повне або часткове послаблення заборони призвело б до труднощів у забезпеченні толерантності до рівня релігійної вразливості у суспільстві та у дотриманні принципу нейтралітету з боку ЗМІ до замовників реклами.

По-перше, положення, котре передбачало би право на розміщення реклами щодо певних релігійних груп, було би важко виправдати. Натомість норма, котра би надавала відповідним органам влади право вирішувати у кожному конкретному випадку питання про можливість трансляції певної релігійної реклами, була б складною у застосуванні, зокрема, стосовно дотримання принципів справедливості та об'єктивності.

По-друге, держава обґрунтовано могла припускати, що у разі надання навіть обмеженого права на розміщення реклами, таким правом передусім скористалася б домінуюча релігійна група.

По-третє, встановлення обмеженого дозволу на релігійну рекламу призвело б до нерівного становища державних та комерційних ЗМІ у питанні прийняття і виконання замовлення на таку рекламу, оскільки державні ЗМІ були би змушені, відповідно до законодавчих вимог, розміщувати будь-яке оголошення релігійного характеру, що відповідало б законодавчим вимогам, тоді як недержавні ЗМІ мали б можливість погоджуватись на трансляцію чи відмовляти у розміщенні релігійної реклами, керуючись мотивами суто комерційної вигоди.

По-четверте, послаблення законодавчої заборони на трансляцію релігійної реклами, запроваджене у 2001 році поправкою до згаданого закону, відповідно до якої було дозволено розміщувати в теле- й радіоефірі оголошення винятково інформаційного характеру, не похитнуло позицію держави, що сформувалась ще у 1988 році, стосовно релігійної вразливості населення Ірландії.

Суд виявив, що серед держав, котрі ратифікували Конвенцію, не було одностайного підходу щодо способу законодавчого регулювання релігійної реклами. Зважаючи на свободу розсуду держави у цьому питанні, Суд визнав, що з боку державних органів було наведено належні й достатні аргументи на обґрунтування згаданого втручання у свободу вираження релігійних поглядів.

*Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.*